JANNY SMELIK IBBY PRIJS

2000

Bezoekjaren, tekst Joke van Leeuwen (Querido)

Naast de kracht van de autobiografie staat de magie van de literaire verbeelding. Joke van Leeuwen heeft een boek geschreven dat zich in zijn geheel afspeelt in Marokko. Een land waarvan de cultuur sterk verschilt van de Nederlandse. Toch gaat Bezoekjaren niet uitsluitend over verschillen maar juist ook over overeenkomsten. Als je net mooie rode schoenen hebt gekregen en je moet ze uitdoen om de school in te gaan, kijk je stiekem om, om te kijken of ze er nog wel staan. En welk kind uit een groot gezin wil nou niet zijn moeder even helemaal voor zichzelf alleen. Deze beelden zijn universeel en daarmee voor ieder kind in elke cultuur herkenbaar.

Al meer dan twintig jaar is Joke van Leeuwen lid van Amnesty International. In die hoedanigheid kreeg zij het dossier van een Marokkaanse jongen die gewetensgevangene was. Zijn moeder smokkelde brieven en prentbriefkaarten de gevangenis in. Na zijn vrijlating bezocht Joke van Leeuwen zijn familie in Casablanca. Malika Blain, een jonger zusje dat tegenwoordig in Frankrijk woont, vroeg haar het verhaal van haar broer op te schrijven. Joke van Leeuwen wilde dat wel doen, maar op voorwaarde dat zij haar eigen verhaal mocht schrijven. Omdat Malika Blains idee de basis vormde voor het boek staat ook haar naam op het omslag van het boek.

Joke van Leeuwen vertelt op haar eigenzinnige wijze veel over de Marokkaanse cultuur. Ze laat ons in Zima's huid kruipen en via haar meeleven in een Marokkaans gezin. Zo vertelt ze op een verassende manier over het dagelijkse leven in Casablanca. Je ruikt de geurige muntthee en ziet het huis van de verteller en hoofdpersoon Zima voor je. 'We hadden een voordeur en vier buitenmuren met bovenin wat spleten voor het licht, en een dak van golfplaat, waar soms een emmer onder stond als het regende. Binnen waren twee extra muurtjes. Achter het ene was ons keukentje, met een kookstel op de grond, en achter het ander sliepen we. We hadden een grote hemelsblauwe kast, waar de hele wereld in kon, en slaapmatten en een lage tafel en krukjes, en elkaar.'

Zima vertelt niet alleen het verhaal over het dagelijks leven in Casablanca maar ook het verhaal over haar broers die wegens politieke activiteiten in de gevangenis terechtkomen. Het politieke bewustzijn van Zima groeit. In het begin van Bezoekjarenweet ze alleen nog maar dat er in die hemelsblauwe kast papieren, tijdschriften en boeken liggen die ze helemaal niet in huis mogen hebben. Aan het eind van het boek treedt Zima met het verhaal van haar twee gevangen broers naar buiten. En met de ontwikkeling van de hoofdpersoon groeit ook bij de lezer het inzicht in die andere cultuur.

De jury heeft genoten van dit prachtige literair overtuigende en fijnzinnig geschreven boek dat inzicht geeft in een cultuur, waarin een minderheidsgroep die deel uitmaakt van onze samenleving haar wortels heeft liggen.

Hedy d'Ancona